

BOGDAN SIEDLECKI

Architektura i urbanistyka – ograniczenia i stereotypy

Architecture and town planning – limitations and stereotypes

Każdy z nas, w aspekcie zagadnień architektury, bez względu na to, czy otaczającą nas przestrzeń tworzy, czy tylko użytkuje, wykazuje odmienne potrzeby, pragnienia i zainteresowania. Dlaczego więc zachodzi zjawisko polegające na narzucaniu własnych wizji (niestety często odbiegających od zdrowego rozsądku) i to w imię wspólnego dobra. Większość z nas pamięta jeszcze czasy ograniczonej podaży, kiedy zdobycie dóbr materialnych, pomimo że powielanych w nieskończoność, graniczyło z cudem.

Zjawisku temu podlegała również architektura. Zdobycie mieszkania – jednego z trzech typów tj. M-1, M-2 lub M-3 było wydarzeniem ponadczasowym i ponadpokoleniowym. W zasadzie nie przeszkadzało nam, że kilku sąsiadów nad nami, jak i również pod nami mieszka w sklonowanym mieszkaniu. Klony pojawiały się w skali bloku, osiedla i miasta. Bynajmniej nie mam na myśli braku wyobraźni poszczególnych lokatorów, a jedynie ówczesne normatywy powierzchniowe uniemożliwiające jakiegokolwiek szaleństwa wnętrzarskie. Również dostępność mebli i wyposażenia nie dawała większych szans na indywidualność. Tak więc chcąc lub nie – wpadaliśmy w stereotyp warunków bytowych.

Wydawać by się mogło, że brutalne czasy uszczęśliwiania obywatela wbrew jego woli bezpowrotnie minęły, jednak pojawiła się ustawowa furтка w postaci Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Sama nazwa brzmi niegroźnie i działanie tego narzędzia wydaje się wpływać „kojąco” na nasz zmasakrowany krajobraz. Niestety nic bardziej złudnego.

Podczas gdy logiki i ładu w skali urbanistycznej nadal brakuje, powstają miejscowe uchwały, które w zasadzie eliminują konieczność udziału architekta przy tworzeniu obiektów budowlanych. Generalnie problem ten dotyczy obszarów pozamiejskich o niskiej intensywności zabudowy. Często jednak przy odpowiedniej zasobności inwestora powstaje możliwość zrealizowania architektury rzeczywiście w pełni indywidualnej.

I tu warto zacytować niektóre zapisy dotyczące kształtowania zarówno proporcji obiektu, jak i (niestety) detalu budowlanego, koloru elementów oraz materiału, z jakiego wolno nam realizować nasze wizje.

Cyt.: „...otwory okienne – prostokątne o pionowej artykulacji, zdwojone w ścianach kalenicowych o drobnej artykulacji i symetrycznych podziałach stolarki, w kompozycji szczy-

Every from us, in the aspect of problems of the architecture, irrespective of this, whether circumjacent us the space creates whether only uses, shows different needs, thirsts and interests. Why so happens the occurrence consisting in to the imposition of own visions (unfortunately often running away from the common sense) and is in the name of the common weal. The most remembers from us still times of the limited supply, when the conquest of material interests, in spite that copied indefinitely, it bordered on by a miracle.

To this occurrence was subject also the architecture. The conquest of the flat - one of three types i.e. M-1, M-2 or M-3 was an event timeless and overof generation. In principle it did not hinder to us that several neighbours over us, and also under us she lived in copied flats. Maples appeared in the scale of the block, housing estate as and cities. By no means I mean the lack of the imagination of each tenants and only contemporary norms superficial making impossible no matter which interior design madnnesses. Either the accessibility of furniture and the equipment did not give greater chances on the individuality. Thus wanting or not we fall into the stereotype of living conditions.

To give himself it would be able to that brutal times of making happy of the citizen against his will irrevocably passed, however appeared the legal wicket in the form of local Plans of the Spatial Farm (MPZP) implements. Herself name sounds not uglily and the activity of this tool seems to influence „soothingly” on our massacred scenery. Unfortunately nothing more delusive.

While logics and the order in the town-planning-scale still it is lacking, come into being local resolutions which in principle eliminate the necessity of the participation of the architect at the creation of builder?s objects. Generally this problem refers urban areas about the low intensity of the building. Often however at the suitable affluence of the investor comes into being the possibility of realizing of the architecture really fully individual.

And here it is proper to quote some recordings concerning formations both the proportion of the object as and (unfortunately) the builder?s detail, the colour of elements and the material from which to it is allowed to realize to us our visions.

Hush.:

”...window openings - rectangular about the perpendicular articulation, conduplicate in crest walls about the small articulation and symmetrical partitions of the woodwork, in the composition of the top to keep the symmetry of the distribution of openings; (the exclusion of all arcs and arches)”

the view of new and extended buildings has to have shapes of the rectangle or composite from rectangles; the relation of sides one

tu zachować symetrię rozmieszczenia otworów wykluczenie wszelkich łuków i łęków)¹; rzut nowych i rozbudowywanych budynków ma mieć kształty prostokąta lub złożonego z prostokątów; stosunek boków powinien się zawierać w przedziale 1:1,2 do 1:2,5; do pokrycia dachów spadzistych należy stosować dachówkę ceramiczną lub jej imitację w kolorze czerwonym, czerwono-brązowym i brązowym; pokrycie dachu – zalecane dachówki, dopuszczone różne materiały i elementy o fakturze dachówek (blacha dachówkowa), gont, strzechy, zakaz stosowania materiałów typu eternit, papa na lepiku. Dopuszcza się stosowanie pap termoizgrzewalnych na obiektach rolniczych o dachach o nachyleniu poniżej 20°. Dopuszcza się instalowanie na dachu kolektorów słonecznych...”.

Niestety czasem problem sztywnych zasad dotyczy również większej skali. MPZP dla Skawiny – obligatoryjny kąt nachylenia połąci dachowych wszelkich obiektów ma wynosić 36 – 42°. Projektowana hala o rozpiętości 42 m okazuje się nie do zrealizowania przy wynikowej wysokości ok. 30 m, a logicznie wystarczających 9 m. Nie należy jednak negować pomysłów ustawodawcy w całości. Wspomniane szczegółowe rozwiązania powinny dotyczyć przypadku, w którym tzw. Majster budowlany realizuje dom bez projektu technicznego, znając jednak sztukę budowlaną oraz normatywy związane z kształtowaniem poszczególnych elementów konstrukcji budynku. Natomiast wykluczenie indywidualnego myślenia architekta posiadającego uprawnienia do projektowania bez ograniczeń (paradoks), czyli ograniczanie jego możliwości jest niczym nie uzasadnione. Co jakiś czas pojawiają się w prasie informacje o konkursach, biennale, dniach szczególnych i oczywiście ich efektach, czyli nagrodach czy też realizacjach. I tu pojawia się pewne rozdzielenie jaźni. Zrealizowane obiekty są niezbitym dowodem na istnienie „Światów równoległych”.

Kolejny dowód. Kilka lat temu prowadzono postępowanie mające na celu stworzenie wjazdu na działkę jako dojazdu do istniejącego obiektu – od strony ulicy, która posiadała niezabudowane pierzeje. Odnosny „Urząd” nie wyraził zgody, wyjaśniając, że wykonanie bramy w ciągu ogrodzeń zakłóciło, by ciągłość układu kompozycji ulicy, co niekorzystnie wpłynie na urbanistykę całego obszaru zieleni towarzyszącej zabudowie. W tym samym czasie powstają w odległości zaledwie kilkunastu metrów od niedoszłego wjazdu dwa budynki mieszkalne w licu przedmiotowego ogrodzenia. A więc kolejna niekonsekwencja urbanistyczna. W zasadzie „organa administracyjne”³ regulujące zagadnienia urbanistyki powinny się skupić na organizacji przestrzeni w skali urbanistycznej, a nie narzucać proporcji, skali i wymiarów okna czy koloru rynny jako jedynie słusznych. Brak miejsc parkingowych, ulice osiedlowe, gdzie nie mogą się minąć dwa rowery, zacienianie wzajemne obiektów, tworzenie zwierciadeł akustycznych⁴ w zabudowie wielorodzinnej, brak zieleni zorganizowanej, lokalizacja logicznych usług podstawowych (zamiast sprzedaży wózków widłowych, np. sklep spożywczy albo kawiarnia) powinny stanowić podstawowe zagadnienia do analizy i wytyczne do stwarzania ścisłych ram tworzenia otaczającej nas przestrzeni. Tę drobną dziedzinę jak forma, detal, kolor, faktura, proporcje pozostawmy tej grupie „twórców”, którzy jednak posiadają wspomniane uprawnienia do projektowania bez ograniczeń. Niebezpieczeństwo tkwi również w analizie zapisów MPZP przez urzędników wydziałów architektury; każde słowo, każda definicja, każdy przecinek jest interpretowany zawsze na niekorzyść projektanta. A brak odpowiedzialności materialnej za nieuzasadnione wymaga-

should contain in the range 1 : 1,2 to 1 : 2,5, in roofing steep roofs one ought to use the clay tile or her imitation in the red, in red – bronze and in bronze”, the cover of the roof — recommended tiles, allowed different materials and elements about the invoice of tiles sheet metal, the shingle, thatched roofs , the prohibition of the usage of materials like eternite, the tarred roofing paper. There one commits the usage of welding roof papers on agricultural objects for roofs with the inclination below 20°. There allows the installation on the roof of solar collectors...”;

In principle instructions of the European Union force the use of the alternative energy. Unfortunately sometimes the problem of stiff rules refers also the greater scale. MPZP for Skawina - the obligatory angle of the surface of roof all objects has to amount 36 – 42°. Projected hall about the spread 42 m proves unworkable at result height approx 30 m and logically sufficient 9 m. One shouldn't however to deny ideas of the legislator totally. Above mentioned detailed solutions should refer the case, wherein so called the builder's Master realizes the house without technical plans technical, knowing however the tectonics and connected norms with the formation of each elements of the construction of the building. Instead the exclusion of the individual thinking of the architect with authorization to the unlimited designing (the paradox), that is to say the stint of his possibility is unjustified. Every now and then appear in the press the information on competitions, biennial exhibitions, special days and of course their effects that is to say prizes or else realizations. And here appears the certain dual personality. Realized objects are a clear proof on the existence of Worlds of parallels”.

The following proof. Some years ago one led the conduct targeting creation of the entrance on the plot as the driveway to the existing object - from the side of the street which possessed not built-up rows. The relative Office” did not express the agreement explaining that the realization of the gate in the course enclosures had disturbed the continuity of the arrangement of the composition of the street, what unfavourably will bear on the town-planning of the all area of the green to the accompanying building. At the same time come into being within few metres from the unrealized entrance two flat buildings in the cheek of the objective enclosure. So the following town-planning-inconsistency. In principle „organs administrative”³ regulative problems of the town-planning should assemble on the organization of the space in the town-planning-scale and not force the proportion, the scale and measurements of the window or the colour of the gutter as only just. The lack of parking places, housing estates streets where cannot cross each other two cycles, the mutual shading of objects , the creation of acoustic mirrors⁴ in the multifamily-building , the lack of the green organized, the location of logical basic services (instead the sale of fork-lift trucks eg. the grocery or the cafe) should determine basic problems to the analysis and guidelines to creating close frames of the creation of the space around us. This small sphere as the form, the detail, the colour, the invoice, proportions let us leave to this group of creators” who however possess mentionings authorizations to the designing no holds barred. The danger is also in the analysis of

fot. 1. i 2. Nie bardzo czytelne układy urbanistyczne, nie wykorzystujące naturalnego ukształtowania terenu – brak ingerencji urbanisty (fot. autora) / photo 1 and 2. not very readable town-planning-parley , using the natural form of the ground - the lack of the interference of the town-planner. (photos of the author).

fot. 3. i 4. W kompozycji urbanistycznej zabudowy jednorodzinnej wydzielone drogi dojazdowe uniemożliwiają obsługę komunikacyjną osiedla, natomiast w wielorodzinnej nie uwzględniono zagadnień akustyki. (Google) / photo 3 and 4. in the composition of the town-planning- one-family- building allowed ways of approach make impossible the communication service of the housing estate instead in blocks of flats one did not take into account problems of the acoustics. (Google)

fot. 5. Nowa Huta – kontrowersyjna totalitarna urbanistyka, która jednak stworzyła enklawy pozwalające na uzyskanie komfortu życia na danym obszarze. (Google). / Pic. 5. Nowa Huta – controversial totalitarian city planning formed enclaves of comfort in given areas. (Google)

6. Zabinec – lokalizacja podstawowych usług w osiedlach o wysokiej intensywności to jeden z problemów urbanistyki. (fot. autor) / Pic. 6. Zabinec – the location of basic services in housing-sets with high intensity belongs in principle to problems of the town-planning. (Photo of the author)

7., 8. Zabinec – nagromadzenie różnorodnych, bogatych form architektonicznych na niewielkim obszarze oraz zagęszczenie zabudowy, nie zawsze tworzy ciekawą kompozycję urbanistyczną. (fot. autora) / Pic. 7., 8. Zabinec – the accumulation of diverse, rich architectural forms in a small area and the concentration of buildings need not create an interesting urban composition. (Photo by author)

fot. 9. Zabinec – sukcesywnie zwiększanie intensywności zabudowy bez zapewnienia odpowiedniej ilości miejsc parkingowych doprowadza do dewastacji i tak skromnej zieleni. (fot. autora) / Pic. 9. Zabinec – successively increased intensiveness of development without a sufficient number of parking spaces leads to the devastation of scarce greenery. (Photo by author)

nia i kolejne uzgodnienia są „wodą na młyn” ogromnej, spowalniającej inwestycji, nikomu niepotrzebnej pracy urzędników, pracy, która potrafi przynieść wymierne straty wynikające z niepowstania konkretnej inwestycji w określonym czasie.

Wydaje się celowym określenie pewnych postulatów, które powinny przejść niezbędne szczeble administracyjne, aby w efekcie dać odpowiednie narzędzia w odpowiednie ręce, obarczając równocześnie wszystkich uczestników procesu inwestycyjnego pełną odpowiedzialnością za powstające szkody czy uciążliwości, z jakimi muszą się borykać użytkownicy. Czasami niektórzy zapominają, że tak naprawdę to całe nasze opisane wyżej działanie powinno tworzyć odpowiedni komfort życia mieszkańców.

Przypisy/Endnotes:

¹ przypis autora.

² mała dygresja: wg obowiązujących norm graficznych spadek polaci podajemy w %.

³ pod pojęciem tym należy rozumieć zarówno urbanistyczną jednostkę projektową, miejscową Radę Gminy, Miasta czy Dzielnicy oraz odnośne wydziały UMiG.

⁴ potęgowanie dźwięku w przypadkowych miejscach ograniczonych przestrzeni.

recordings MPZP by clerks of departments of the architecture; every word, every definition, every comma is interpreted always on the disadvantage of the designer. And the lack of the material responsibility for groundless requirements and following formal-legal regulations are playing into their hands” of huge, delaying investments, to nobody the necessary work of clerks, the work which can bring measurable losses consequential from the not rising of the concrete investment in the definite time.

It seems advisable the determination of certain postulates which should pass indispensable administrative stages in the effect give suitable tools into suitable hands, burdening simultaneously all participants of the investment-process with the full responsibility for nascent harms or arduousnesses with which must struggle users. At times some forget that so really this all higher described activity should create the suitable comfort of the life of inhabitants.